

In memoriam

Dr. Juhász László (1933–2008)

2008 december 12-én kora délután a Győri-Nádorvárosi köztemető Szent Lélek téri új ravatalozójánál rokonok, barátok és tisztelők sokasága indult meg a gyászokcsik után utolsó közös útjára egy barátunk és pártolónk földi maradványaival. Egy termékeny és fordulatos élet után kísérte a gyászoló tömeg az elhunytat végső sírhelyéhez, annál a városnál, amely – Kaposvár, Győr, Budapest, Bécs, München, Palóznak, Fraknó mellett – egyik állomása volt életpályája magyarországi és határon túli „megállóinak”.

A 2008. november 12-én elhunyt dr. Juhász László hamvait szállító gyászokcsit, a gyászoló feleség, Borbála és a fiúgyermek – László és András – nehéz léptei követték, majd a barátok, tisztelők (közöttük sorstársak, viharosabb idők tanúi) hosszú sora kigyózott a csepegő esőben. Az egyéni és nemzeti sorsfordulókat megért nagy életpályá emlékeivel – az elhunyt rendületlen magyarságának legszebb pillanatképeivel – búcsúzott el dr. Lezsák Sándor, e nagyszerű, hetvenöt évet megért (bár annak soha nem látszó) alkotó baráttól. A csendes vonulás és a lassú szemerkélés közben a tájon, a nedves sírokon járatom tekintettem. A szitáló esőben minden olyan időtlennek tűnt előttem, mint a nehezen felfogható helyzet, hogy egy jó barátunk, példaképünk és tanítónk földi valójában már nincs többé közöttünk. De ott, akkor, valóságos (és szellemi) útítársammal, Gáspár Jánossal a Magyar Közlekedési Közművelődésért Alapítvány elnökével, vezetőségi tagunkkal, bandukolva – az égre tekintve – éreztem, hogy Juhász László mégis és végleg velünk maradt. Küzdelmeinkben, céljainkban és feladatainkban maradt közöttünk. Hatalmas segítséget jelentenek számunkra írásai, lejegyzett előadásai, csak úgy, mint – átadott tudásán túl – erős akarata, hűsége, élete példája.

Ősei valamikor a Nagykunságból kerültek Somogyba. Ő Kaposváron, 1933. június 6-án született. A Mátyus-földön töltött gyermekkor után a győri bencés gimnáziumban, 1952-ben tette le érettségi vizsgáit, majd Pécsen a jogi karon kezdte egyetemi tanulmányait. Hamar láthatóvá vált inkább elméleti, mint gyakorlati, azaz történeti (ekkor jogtörténeti) érdeklődése. Degré Alajos irányításával lelkesen bekapcsolódott a jogtörténeti tanszék munkájába. Jogi tanulmányait végül Budapesten fejezte be, 1956 nyarán. Mindössze három hónapi ügyvéd-gyakornokoskodás után, már 23 évesen, jött a kényszerű fordulat: a forradalom eseményei ekkor sodorták nyugatra.

Győrben részt vett a felvonulásokban, s az ávósok lefegyverzésében. November elején – a figyelemzetető jelek szerint – már ezért is jobb volt menekülnie. Kezdetben Grazban az egyetemen tanult, majd Bécsbe került, s elvégezte a bécsi Kereskedelmi Akadémia Idegforgalmi szakát, de közben rádiószekesztőként is dolgozott. 1962 májusában végleg egymáshoz kötötték életüket Borbálával, akit még 1956 februárjában ismert meg Budapesten.

Harminchárom éven át volt a Szabad Európa Rádió munkatársa, még tanulmányai idején, mint bécsi tudósító, majd a müncheni központ szerkesztője. Állandó műsorainak nem véletlenül került fókuszába az emlék-kutatás fontos értékmegőrző szerepe: Barangolás a magyar múltban, *Lármafa*, a *Tiszta forrás*, a *Protestáns Világ* címmel szerkesztett kitűnő műsorokat.

Új környezetének történelmi emlékeire figyelt fel először, így az egykori császárváros magyar vonatkozásaira. Ennek eredményeként jelent meg első munkája *Bécs magyar emlékei* címmel, 1972-ben. Később újabb kiadást ért meg, akárcsak a *Várvidék*, azaz *Burgenland* első magyar nyelvű útikalauza, amit 1976-ban vehettek kézbe az olvasók. Ez után sorra következtek újabb magyar „emlékhely-kalandozásai”, s már nem csak az európai kontinens területén. A *Magyarok az Újvilágban* 1979-ben, a *Hétortonytól Kufsteinig* 1982-ben, a *Mátyás király Bécsben* 1985-ben, majd 2002-ben jelent meg. Egyesüle-

Lezsák Sándorral és Tollas Tiborral

tünkben 2008. április 8-án tartott remek, nagy sikerű vetített előadást ... *nyögte(?) Mátyás bús hadát, Bécsnek büszke vára...* címmel.

Juhász Lászlót 1994-ben kinevezték az MTV hírigazgatójának, majd 1996-tól az MRT. Közalapítvány kuratóriuma alelnöke lett. Több kitűnő – ausztriai, törökországi, itáliai magyar emlékek foglalkozó – dokumentumfilmet készített az MTV és a Duna Televízió megbízásából.

2003-ban a Tollas Tibor emlékének szentelt *Várázkör* című filmet készítette az MTV számára. Több mint negyven kisfilmet is alkotott, a legutóbb a *Ruszi évszakok*-at sugározta a Duna Televízió. Tagja volt a Magyar Örökség-díj zsűrijének. Az utóbbi években a határ melletti Fraknóra, a Balaton melletti Paloznákra vonult vissza és alkotott.

Soha nem felejttem el első találkozásunkat a Kálvin tér melletti Korona szálló halljában 1998 szeptember elsején, egy „könyvcserekné” alkalmával. 1997-ben jelent meg ugyanis szerzőtársammal szerény – már régen bővítésre szoruló – munkám *Párizs és környéke magyar emlékei* címmel, s ekkor írt buzdító, baráti sorokat a „külföldi emlékeink további kutatásához” a *Bécs magyar emlékei* című remek kötetébe.

Rengeteget tanultam könyveiből, találkozásaink révén, valamint nálunk tartott előadásain. Pártolta a gondolatot, hogy az egyéni kutatások mellett, hatékony kis közösségként is működjön egyesületünk, a távoli magyar emlékek feltárása érdekében.

A Dunától a Temzéig – London magyar emlékei című első kisfilmünk bemutatásakor – igazi úriemberként – a közönség előtt nagyon dicsérte a munkát, majd később kérésre elmondta annak javítható hibáit, ésszerű érvekkel, tanulságokkal,

2008 végén éppen a *Mit adott a magyar reneszánsz a világnak?* című előadássorozatot őt érintő bécsi Mátyás-anyaga könyvbe szerkesztésén fáradoztunk, s tartottuk telefonon Fraknóval kapcsolatot, amikor állapota hirtelen a végstádiumba fordult. Nagy-nagy szomorúságunkkal nem akartuk a családot tovább terhelni, felesége és fia jóvoltából mégis megküldte az előadás általa már előkészített, könyvbe szerkesztendő anyagát. Záró fejezetként pedig nagy tisztelettel helyeztük el – már a jogutódok engedélyével – azt a fejezetet, amelyet tudom milyen nagy örömmel írt: *Milyennek látja a világ Hunyadi Mátyást?*

Mindig érezte, tette azt, amiért hivatástudata szerint fáradnia kellett: legszebb értékeink megőrkítését, ismertetését, képeiben és írásaiban. Széchenyi szavaival élve: „áldozati kézséggel és nem olcsó fitogtatással”.

Juhász László örök példa előttünk. Életében mindent megtett azért, hogy mi magyarok a múltunkra büszkék lehessünk, s jó hírünkkel fényben, ne csak árnyékban éljünk. Hiszen csakis a fény adhat további életet!

Messik Miklós

Szalai Antal, pápai helytörténész

Pápa csaknem ezeresztendő múlttal rendelkező település. Ipara és kereskedelme fejlett volt, műemlék épületeinek falai közt számos nagy jelentőségű esemény történt. A végvári időkben és a szabadságharcok korában mindig jelentős szerepet játszott a város. Pápa helyőrségeit, a huszárokat, a repülőket és az éjtörnyösöket elit alakulatokként tartották számon az egész országban. Nem csoda, hogy a várostörténet kutatói főként az utolsó évszázadban nagy megbecsülésnek örvendtek, miután szereplők a múlt feltárásában nélkülözhetetlen volt. Ezért is érzékenyen érintette nemrég Pápa lakóit egyik legkiválóbb helytörténészük, *Szalai Antal* halála.

Szalai Antal szülei a környékbeli falvakból kerültek Páparra. Édesapja a rendőrségnél teljesített szolgálatot. Mint szorgalmas és takarékos emberek a Kertvárosban építettek szerény házacskát. Szalai Antal gyermekkorát nővérével és szüleivel együtt itt töltötte. Gyenge testalkata miatt egy évvel később került be a katolikus elemi népiskolába, amit jeles eredménnyel végzett el. Tanulmányait ezután a bencések gimnáziumában folytatta, ahol tagja lett a kitűnően működő cserkészcsapatnak.

Komoly fordulatot jelentett életében, hogy 1940-ben édesapját Nagyváradra helyezték, s az egész család követte őt. Tanulmányait is ott folytatta tovább. Sajnos, a háború beleszólt az életükbe. A várost 1944-ben nagy bombatámadás érte, majd a szovjet csapatok érkezésének hírére a hatóságok viharos tempóban igyekeztek kiűriteni. Szalai Antalék így több hetes gyötrelmes út után érkeztek Németországba. 1945 októberében sikerült csak gyalogszerrel hazaérkezniük Páparra.

A 21 éves fiatalember azonnal munkába állt. Jó szervezőképességét felismerve rövidesen gyártási osztályvezetővé nevezték ki a jó hírű Pápai Dohánygyárban, de a gyárat felszámolták. Szalai Antalt a Járási Tanácshoz helyezték át tervcsoportvezetőnek. Pályája tovább ívelt felfelé. Még harmincéves sem volt, amikor Pápan a Városi Tanács elnökhelyettesévé választották, majd 1957-ben a Végrehajtó Bizottság titkára lett. Munkásságát mindig az igazságszeretet és a humanizmus hatotta át, s jellemző vonása volt még a szerénység. Miután érezte, hogy megbízásánál fogva szükségesek van jogi ismeretekre, beiratkozott az egyetem levelező tagozatára, amit el is végzett. Bár a záró dolgozatot elkészítette, nem vágyott a doktori címre, így annak megvédésére nem vállalkozott. 1971-ben átkerült a Városgazdálkodási Vállalathoz, ahol a házkézelőség ügyeit intézte igen precízen, megbízhatóan. 1984-ben elsősorban azért ment nyugdíjba, hogy többet foglalkozhasson kedvelt időtöltésével, a várostörténeti kutatással.

Miután évtizedekig dolgozott a város vezetőségében, alkalma volt megismerkedni a város múltjával, műemlékeivel és a hagyományörzés helyzetével. Az ő kezdeményezésére számos pápai házra került jeles pápai egyéniségek emlékéit, érdemeit megőrkítő emléktábla. Kutatásai során sokat foglalkozott a pápai zsidóság múltjával, s ennek a népcsoportnak a város fejlődésével kapcsolatos pozitív szerepével. Érdemeit Izrael Államban az illetékesek most is számon tartják.

Számos honismerettel, várostörténettel foglalkozó tanulmánya, dolgozata jelent meg nyomtatásban. Ezekre a hitelesség és a történeti hűség a jellemző. Szalai Antal nagy érdeme még, hogy sokaknak nyújtott segítséget, akik honismeretei munkával kívántak foglalkozni. A Jókai Művelődési Központban létrehozott első helytörténész körnek ő volt a vezetője. Utolsó éveiben a látása erősen megromlott, ekkor már csak hasznos tanácsokkal, tapasztalatai átadásával tudta segíteni a honismeret munkásait. Tevékenységét az önzetlenség jellemezte, sem elismerést, sem anyagi ellenszolgáltatást nem várt munkájáért.

Hamvait 2009. február 9-én Pápan, szülei sírjában helyezték el. A város nevében *Gosztola István* főmérnök, a helytörténészek nevében *dr. Tungli Gyula* ny. főiskolai docens búcsúztatta.

Béke poraira!

Huszár János